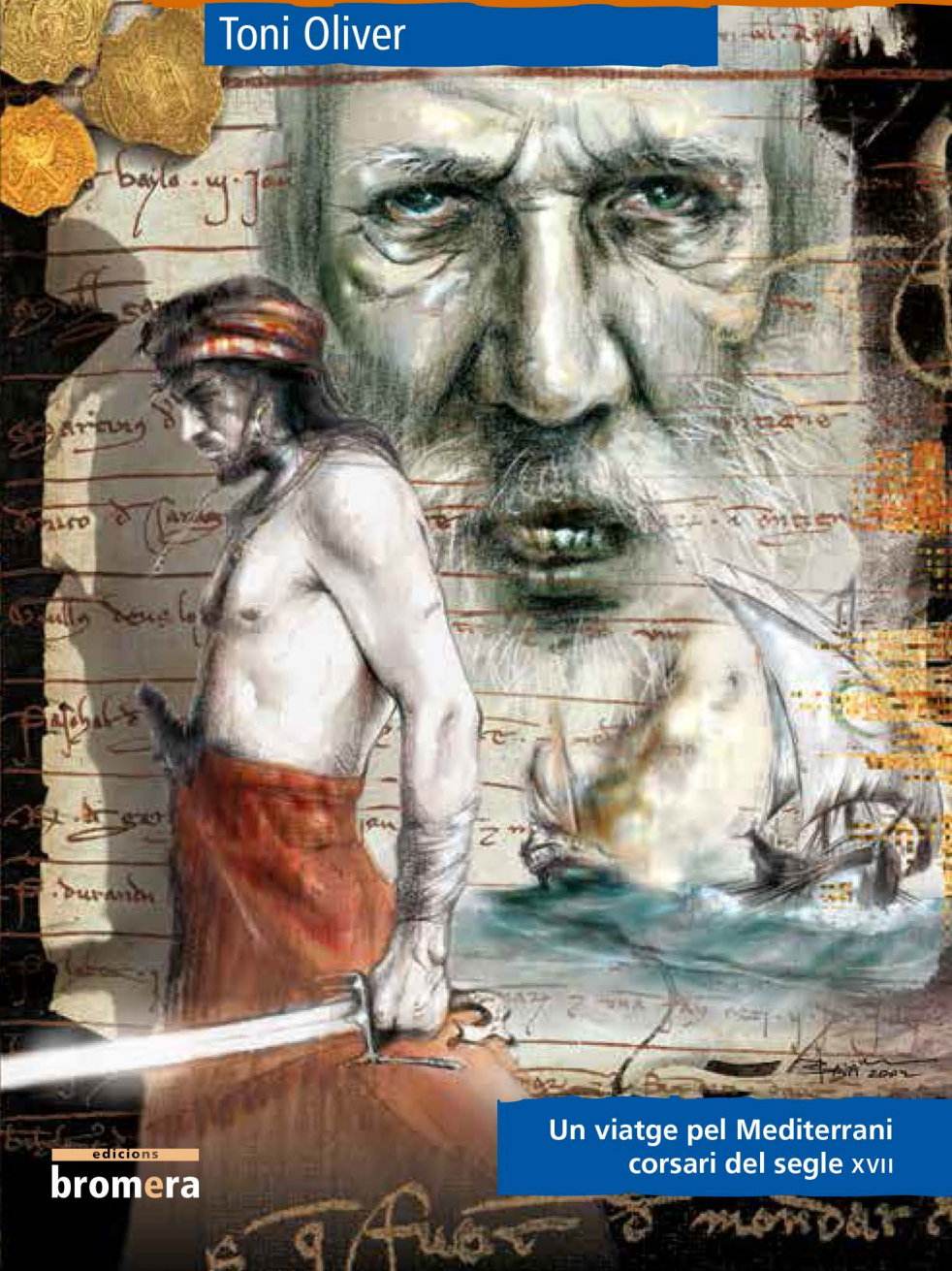

El silenci del mariner

Toni Oliver

edicions
bromera

Un viatge pel Mediterrani
corsari del segle XVII

La taverna de l'Alguer

El carrer folrat de pedres irregulars i mal alineades obligava a mesurar cada passa amb molta cura. Les sabates humides encara feien la tasca més difícil i el perill de caure era gran. Mullar-se la roba per una caiguda estúpida suposaria un gran destorb.

N'Enric sabia bé que aquella era l'única muda que tenia per molts dies i l'havia d'aprofitar.

A la seva esquena havia deixat la Torre de l'Esperó Reial. Era molt llisa. Semblava quasi indestructible i que no la turmentava el ferotge mestral, o maestral, com també s'anomenava aquest vent a l'illa de Sardenya.

Era una nit de novembre i el vent bufava amb molta força. El carrer era mullat de l'aigua salada de les onades, l'escuma de les quals s'aixecava enlaire empesa per la ventada com si fos pols de blat. Ell se sentia segur envoltat de la muralla. La muralla d'aquesta ciutat tan singular, tan bella i enigmàtica a la vegada.

La ciutat de l'Alguer era una de les poques de Sardenya que oferien la cara a la mar, encara que també se'n resguardava darrere l'alta muralla: segles d'invasions i atacs esgarrafosos havien fet que la gent no se'n refiés.

N'Enric pensava quants de reis i quants de pobles havien passat per aquella illa per després deixar-la en mans d'altres. No entenia bé per què la volien: era una illa pobre.

Una nova època començava. Era 1714 i Sardenya deixava d'èsser espanyola i era cedida al rei Amadeu II de Savoia. Les coses canviarien a l'illa, però no tant a l'Alguer, que sempre havia mantingut el seu esperit català. Els governants se'n tornaven, però la gent no canviava d'un dia per l'altre. N'Enric ho sabia. Ho havia llegit en moltes obres de filosofia a la Universitat de Sàsser i ell creia en la gent, no en reis que mai no eren presents i que sempre exprimien el poble.

Seguia caminant i buscava el suport de les façanes ennegrides per la humitat i s'encoratjava quan pensava que faltava menys per arribar a la taverna on es replegaven els pescadors durant les nits de tempesta.

Quan obrí la porta, una ràfega d'aire fred gelà els mariners que seien a la primera taula i que aguantaven copes tosques de vi. El mateix vent quasi apagà les dues llànties d'oli que hi havia a l'entrada. Els mariners el miraren seriosos però ell tancà la porta aviat i les flames de les llànties tornaren a ésser verticals i uniformes. Els homes seguiren parlant i no li feren més cas.

La tavernera el saludà i el convidà a seure en una taula solitària que hi havia en un cantó. El coneixia. Era la segona vegada que visitava la taverna.

N'Enric era jove, d'uns vint i pocs anys, i li agradava anar a llocs públics com ara tavernes o fondes. Li agradava observar i sentir l'aire càlid de la gent, i, encara que quasi mai no parlava amb ningú, moltes vegades escoltava les converses d'aquells homes que lluitaven dia rere dia amb la mar i amb la vida mateixa per poder alimentar les seves famílies. Ell era un erudit. Li faltava poc per ésser doctor de la universitat. Coneixia la filosofia, la teologia i l'astrologia com pocs, però això no li feia voltar l'esquena a la

vida real i dura d'aquell temps. No volia tancar-se en els seus llibres. Pensava que la vida mateixa era un llibre amb moltes interpretacions.

S'assegué i s'abocà el vi dins una tassa de fang mentre escrutava amb la vista l'indret. Coneixia la cara de quasi tothom: eren els habituals.

Cap al final hi havia un portell que anava al corral i a l'excusat. Abans, però, hi havia una taula petita on seia un home major. Una llàntia d'oli més gran que les altres il·luminava aquell racó amb força i aquell home, que mai no parlava, escrivia amb una ploma molt gastada sobre un paper de mala qualitat dins una solitud que semblava desitjada.

Els talls i les cicatrius de la seva cara cridaven l'atenció. Tal volta havia tingut un accident desafortunat, però semblava més creïble que aquell home havia sofert dolor físic anys enrere. El jove es demanava quina devia ésser la causa d'aquell cos castigat.

Però era més difícil d'entendre, encara, un altre fet que el feia destacar entre la resta d'ànimes que poblaven la taverna. Un home major amb aparença de mariner per la seva pell tallada pel fred i la calor, amb mans grans i dits que semblaven llonganisses, escrivia. El jove se sentia intrigat per aquest fet perquè l'escriptura era un privilegi de pocs i aquell vell no semblava pertànyer a la classe alta, i encara menys semblava un capellà o un frare.

La nit passava i els mariners sortien a poc a poc mentre escoltaven i maleïen el temps que feia, però l'home seguia escrivint i no s'aturava. La seva cara era expressiva i ara somreia, com ara canviava i es posava seriós, a vegades quasi trist. No aixecava el cap de la taula. Tan sols ho feia quan

algun pescador s'acomiadava d'ell, i, amb un gest del cap, ell també ho feia.

Restava poca gent dins la taverna i n'Enric tornà a observar el vell.

No havia parlat amb ningú des que entrà, tan sols amb la tavernera per demanar-li el vi i pensà que aquell subjecte podria ésser un company de tertúlia, encara que no n'estava segur perquè la gent de l'illa, encara que amable, era tancada i no encetava una conversa quasi mai.

Observà que el vell s'estirava i es tocava el clatell. Semblava cansat de mantenir la mateixa posició durant tant de temps. Dubtava si la seva irrupció destorbaria l'àrdua tasca de l'home, però pensà que convidar a un got de vi no era, per res, una prova de mala educació.

Demanà una gerra de vi a la tavernera i s'apropà a la petita taula. Quan hi arribà, oferí un got a l'home i li va dir:
–Em complauria molt convidar-lo a beure vi. Puc seure?

El vell el mirà encara que hagué d'enfocar la vista. Estranyat per tal gentilesa, l'home li féu un senyal amb la mà dreta i el convidà a seure.

El jove alenà interiorment quan veié que era ben rebut.

–Disculpi la meva intromissió. No m'agradaria destorbar-lo. Sóc n'Enric Descamps i sóc estudiant a la universitat. La meva intenció no és ésser insolent, però em demanava si podia compartir uns moments amb vostè. Sóc foraster i les converses que tinc al dia es poden comptar amb els dits d'una mà.

El vell somrigué però no digué res, la qual cosa produí un silenci grotesc durant uns segons. En veure això, el jove, insegur, demanà:

—És estrany veure un pescador que escriu, perquè vostè és pescador o mariner, oi?

El vell mogué el cap tot contestant que sí.

—Quin és el seu nom? D'on és vostè?

No hi va haver resposta. L'home mirà el jove i pensà durant uns pocs instants, després agafà un full de paper i li escrigué:

Som en Toni Potera i som mallorquí.

N'Enric no sabia què dir. No entenia per què aquell home no li parlava. Era evident que alguna cosa li passava, potser era mut.

No volia semblar inoportú amb la seva pregunta i amb molta delicadesa i respecte li demanà:

—Que no pot parlar?

En Toni Potera respongué altre cop movent el cap de dreta a esquerra i d'esquerra a dreta.

—I és per aquest motiu que aprengué a escriure, és a dir, per poder expressar-se?

El gest fou afirmatiu. Ambdós quedaren aturats i es miraren als ulls. En Toni li va assenyalar la boca amb un dit i l'obrí mentre es girava al llum. L'Enric s'aixecà disposat a mirar el que li volia mostrar, però després d'haver mirat, va caure a la cadira astorat pel que acabava de veure: l'home no tenia llengua.

El jove es tapà la cara amb espant i després mirà el vell desconcertat. Pensà que era cruel.

L'home l'agafà pel braç i el calmà amb uns copets a l'esquena, després escrigué:

A vegades he enyorat poder parlar. És veritat. Però puc comunicar-me i encara que la meva vida ha estat molt dura i he sofert molt, també he estat feliç. La meva estimada, que ja és morta, m'ensenyà a escriure.

—Vol dir que la seva dona sabia escriure i fou ella qui l'ensenyà?

En Toni assentí.

—I, si no li importa, com va perdre la llengua?

Me la van tallar com a càstig.

—Qui pot fer una cosa tan terrible?

Més gent que no et penses, però a mi m'ho feren els pirates algerians.

El jove sentia tristor dins el seu cor però no ho volia fer veure. No volia que en Toni Potera notés llàstima per part seva. Entre altres coses perquè realment no en feia. Semblava un home que havia complert algun somni, encara que aquest fos difícil i hagués sofert molt.

Mentre el vell escrivia, n'Enric sentia admiració. El vell era un home sencer i complagut. Potser ja no tenia la seva dona, però quan sentí per boca del jove les paraules «la meva estimada», els ulls s'ompliren de joia i d'orgull. Es demanava moltes coses sobre aquest personatge i les volia saber. Però no disposava de temps. La taverna havia de tancar i tan sols hi restaven el jove i el vell. Sense saber què fer, n'Enric volgué demanar al vell si el podia tornar a veure.

Al cap d'uns segons llargs de silenci i de mirades comunicatives, el vell li passà una nota:

Ara no tenim temps. Em sap greu que no tenguis amistats aquí. Conec molt bé què vol dir estar sol i no poder parlar amb ningú. Demà et passaré el que he escrit. Són les meves memòries des que vaig deixar Mallorca. Ja som vell per tornar-hi. Fa més de quaranta anys que vaig partir i casa meva ara és aquí. Tenc una filla que em cuida. Tot i això, allà vaig deixar una família molt estimada i m'agradaria que un dia sabessin el que ha estat de mi. Potser alguns d'aquells que vaig deixar ja no hi són. Potser fa anys que són morts, però tant se val. Per pocs que en quedin, m'agradaria que sabessin què va ésser de mi.

El jove, emocionat de poder conèixer les experiències del vell, digué que sí mentre l'altre s'aixecava i s'acomiadava amb el cap.

N'Enric romangué assegut uns minuts més mentre estudiava els caràcters de la lletra de l'home. Observà que aquesta no era tan clara com d'altres, encara que també veié que no hi havia gaires errors.

Arreplegà els papers que hi havia sobre la taula i es dirigí a la tavernera, a qui deixà dues monedes. Després sortí i caminà, amb la capa fins a les orelles, cap a la seva cambra.

S'allotjava en una de les cel·les al costat de la catedral de l'Alguer. Estava acomodat en una petita cambra amb un llit menut però confortable. Era una sort per a ell: a molts d'indrets de l'illa, l'església oferia allotjament als universitaris. I no era estrany. En aquell temps els vincles entre l'església i la universitat eren molt forts i cap de les matèries que s'impartien no podia despenjar-se de la línia que la clerecia

marcava. Qualsevol tipus d'estudi, per científic que fos, es basava en els fonaments del catecisme i el cristianisme.

La muralla havia quedat enrere i l'Enric se sentia més alleujat. La fredor que produïa la ventada marinera era ara eclipsada pels edificis medievals tan típics de les ciutats catalanes. No obstant això, el jove se sentia molest per la pressió que la bufeta li produïa a l'interior del seu cos. La quantitat de vi ingerit i el fred l'obligà a aturar-se a un cantó del carrer i a buidar tot el que hi havia a dintre. Els carrers eren buits i tan sols alguna ràfega que enfilava la direcció que assenyalaven els cantons i movia la poca fullada seca de tardor que encara quedava, rompia un silenci a la vegada misteriós i agradable.

Sense fer soroll, obrí les portes de ferro que portaven al pati de les cel·les. Els capellans dormien des de feia hores i aviat es llevarien per pregar. No els volia destorbar i pensà que havia estat molt oportú d'orinar al carrer.